

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

HOTĂRÂRE nr. ____

din _____ 2025

Chișinău

**Cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru ratificarea Contractului de finanțare dintre Republica Moldova și Banca Europeană de Investiții privind realizarea proiectului „Optimizarea sistemului de alimentare centralizată cu energie termică din mun. Chișinău”,
semnat la Chișinău la 3 iulie 2025**

În temeiul art. 25 din Legea nr. 419/2006 cu privire la datoria sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2014, nr. 397-399, art. 704), cu modificările ulterioare, Guvernul HOTĂRĂȘTE:

Se aprobă și se prezintă Parlamentului spre examinare proiectul de lege pentru ratificarea Contractului de finanțare dintre Republica Moldova și Banca Europeană de Investiții privind realizarea proiectului „Optimizarea sistemului de alimentare centralizată cu energie termică din mun. Chișinău”, semnat la Chișinău la 3 iulie 2025.

Prim-ministru

DORIN RECEAN

Contrasemnează:

Ministrul energiei

Dorin Junghietu

Ministrul finanțelor

Victoria Belous

PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA**LEGE**

pentru ratificarea Contractului de finanțare dintre Republica Moldova și Banca Europeană de Investiții privind realizarea proiectului „Optimizarea sistemului de alimentare centralizată cu energie termică din mun. Chișinău”

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Art. 1. – Se ratifică Contractul de finanțare dintre Republica Moldova și Banca Europeană de Investiții privind realizarea proiectului „Optimizarea sistemului de alimentare centralizată cu energie termică din mun. Chișinău”, semnat la Chișinău la 3 iulie 2025.

Art. 2. – Prin derogare de la prevederile Codului fiscal nr. 1163/1997, ale Codului vamal nr. 95/2021 și ale Legii nr. 172/2014 privind aprobarea Nomenclurii combinate a mărfurilor, importul de mărfuri și/sau servicii destinate realizării Contractului de finanțare dintre Republica Moldova și Banca Europeană de Investiții privind realizarea proiectului „Optimizarea sistemului de alimentare centralizată cu energie termică din mun. Chișinău” se scutește de TVA fără drept de deducere, de accize, de taxa vamală și de taxa pentru mărfurile care, în procesul utilizării, cauzează poluarea mediului, iar livrările de mărfuri și/sau servicii destinate realizării proiectului menționat se scutesc de TVA cu drept de deducere, de accize și de taxa pentru mărfurile care, în procesul utilizării, cauzează poluarea mediului.

Art. 3. – Prin derogare de la prevederile art. 29 alin. (4) din Legea nr. 419/2006 cu privire la datoria sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat, se permite, cu titlu de excepție, eliberarea SA „Termoelectrica” de obligația prezentării garanțiilor rambursării împrumutului recreditat de către Ministerul Finanțelor, în vederea realizării proiectului „Optimizarea sistemului de alimentare centralizată cu energie termică din mun. Chișinău”, conform Contractului menționat.

Art. 4. – Modul de aplicare a facilităților fiscale și vamale prevăzute în art. 2 din prezenta lege, precum și a facilităților stabilite conform art. 11 alin. (6) din Legea nr. 1540/1998 privind plata pentru poluarea mediului, va fi reglementat de către Guvern.

Art. 5. – Guvernul va întreprinde măsurile necesare pentru realizarea prevederilor Contractului nominalizat.

Art. 6. – Ministerul Justiției va întocmi opinia legală privind Contractul sus-menționat.

Art. 7. – Ministerul Afacerilor Externe va remite Băncii Europene de Investiții, prin canale diplomatice, opinia legală privind Contractul nominalizat.

Art. 8. – Ministerul Finanțelor va notifica Băncii Europene de Investiții ratificarea Contractului menționat.

Art. 9. – Prin derogare de la prevederile art. 56 alin. (2) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, prezenta lege intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Argumentarea oportunității ratificării Contractului de finanțare dintre Republica Moldova și Banca Europeană de Investiții privind realizarea Proiectului „Optimizarea sistemului de alimentare centralizată cu energie termică din mun. Chișinău”

A. Descrierea Contractului de finanțare

1. Informații generale

În vederea realizării proiectului investițional „*Optimizarea sistemului de alimentare centralizată cu energie termică din mun. Chișinău*”, se impune ratificarea Contractului de finanțare dintre Republica Moldova și Banca Europeană de Investiții (BEI). Acest document prevede acordarea unui împrumut în valoare de 143,5 milioane EUR, destinat modernizării, reabilitării și eficientizării sistemului de alimentare centralizată cu energie termică (SACET) din municipiul Chișinău.

Inițiativă subliniază angajamentul ferm al Republicii Moldova pentru consolidarea securității energetice naționale, creșterea eficienței energetice și tranziția către un sistem energetic durabil, în deplină conformitate cu obiectivele europene și internaționale.

Contractul, având statut de acord interstatual, este structurat în douăsprezece articole și cinci anexe. Acestea definesc condițiile de finanțare, obligațiile contractuale ale părților, indicatorii de performanță, mecanismele de monitorizare și audit, precum și clauzele specifice privind modificarea, suspendarea sau încetarea valabilității documentului, asigurând un cadru juridic și operațional robust.

2. Informații privind conținutul Contractului de finanțare

Contractul de finanțare prevede acordarea împrumutului de 143,5 milioane EUR de către BEI pentru cofinanțarea proiectului „*Optimizarea sistemului de alimentare centralizată cu energie termică din mun. Chișinău*”, cu un buget total estimat de 326 milioane EUR. În conformitate cu prevederile contractului și cu legislația națională, acest împrumut urmează a fi recreditat de Ministerul Finanțelor către S.A. „Termoelectrica”, entitatea responsabilă de implementarea directă a proiectului.

Structura financiară a proiectului demonstrează un parteneriat solid și diversificat, esențial pentru o investiție de asemenea anvergură. Pe lângă contribuția BEI de 143,5 milioane EUR (44 % din bugetul total), proiectul beneficiază de sprijinul Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) printr-un împrumut similar de 143,5 milioane EUR (44%), precum și de contribuția Uniunii Europene prin grantul EU-NIP de 24,54 milioane EUR (7,5%) și de cea a Fondului Regional al Parteneriatul Europei de Est pentru Eficiență Energetică și Mediu (E5P) printr-un grant de 15 milioane EUR (4,5%). Această abordare multi-financiară contribuie semnificativ la reducerea presiunii asupra bugetului de stat și la maximizarea impactului investiției.

Obiectivul principal al proiectului este modernizarea infrastructurii SACET Chișinău, cu un accent deosebit pe creșterea eficienței energetice. Aceasta se va realiza prin reducerea pierderilor tehnologice, optimizarea consumului de energie termică în sectorul rezidențial și, implicit, îmbunătățirea calității serviciilor pentru cetățenii municipiului Chișinău. Intervențiile planificate includ: instalarea a 2.510 Puncte Termice Individuale (PTI),

trecerea a 1.665 de blocuri de locuințe la un sistem de distribuție pe orizontală a agentului termic, implementarea a 57 de proiecte-pilot de termoizolare și distribuție pe orizontală în interiorul apartamentelor, reabilitarea rețelelor termice primare și construcția a două noi stații de pompare.

Contractul se integrează în Acordul-cadru de cooperare existent cu BEI și nu modifică sau substituie alte contracte internaționale. Finanțarea va fi accesată în tranșe, în condițiile prevăzute de contract, cu obligația utilizării fondurilor exclusiv pentru scopul proiectului. Sunt stabilite prevederi privind tragerea, rambursare, plata eventualelor taxe (precum comisionul de amânare) și transmiterea documentației justificative. BEI își rezervă dreptul de a suspenda sau refuza accesarea fondurilor în caz de neconformitate contractuală ori apariția unor riscuri majore, precum și de a anula partea neutilizată a împrumutului în condiții specifice.

Durata de valabilitate a contractului este corelată cu termenele de rambursare ale tranșelor. Rambursarea poate începe între 30 de zile și 5 ani de la tragere, cu o durată de plată de până la 25 de ani, în funcție de tipul tranșei (cu rambursare unică sau eșalonată). Rambursarea anticipată este permisă, integral sau parțial, cu respectarea unui termen de notificare și, în anumite cazuri, plata unor compensații către Bancă.

Dacă apare vreun litigiu legat de acest contract, acesta va fi soluționat printr-un mecanism de arbitraj internațional, guvernat de legislația olandeză și regulile Camerei Internaționale de Comerț. Un tribunal compus din trei arbitri – aleși de comun acord de către părți – va analiza cazul. Sediul acestui arbitraj este stabilit în Amsterdam, iar întreaga procedură se va desfășura în limba engleză. O caracteristică importantă a procesului este posibilitatea de a soluționa rapid, printr-o procedură sumară, orice cerere care nu are șanse de succes. Totodată, indiferent de aceste prevederi, Banca Europeană de Investiții își păstrează privilegiile și imunitățile conferite de tratatele Uniunii Europene.

Intrarea în vigoare a contractului este esențială pentru a evita pierderea accesului la finanțare din cauza expirării termenului de disponibilitate.

B. Analiza de impact

1. Informații generale

Contractul de finanțare este de o actualitate stringentă pentru Republica Moldova, având în vedere necesitatea urgentă de modernizare a infrastructurii de alimentare centralizată cu energie termică din Chișinău. Starea actuală a sistemului, caracterizată prin pierderi semnificative și ineficiență energetică, generează costuri ridicate pentru populație și economie, fiind incompatibilă cu cerințele unei capitale europene moderne.

Inițiativa încheierii acestui contract a fost rezultatul unui proces decizional amplu și accelerat, inițiat prin aprobarea ideii investiționale de către CIPS (Proces-verbal nr. 1 din 18 ianuarie 2023). Proiectul a fost aprobat de Comitetul Interministerial de Planificare Strategică (CIPS) în ședința din 28 iunie 2024 (Proces-verbal nr. 9), ca urmare a inițiativei Ministerului Energiei, care a continuat cu identificarea surselor de finanțare pentru studiul de fezabilitate, susținut de BERD, și realocarea a 123 milioane EUR din fondurile proiectului „Back-to-Back” pentru optimizarea SACET Chișinău (Proces-verbal nr. 11 din 28 iulie 2023 și Proces-verbal nr. 14 din 22 septembrie 2023).

Sprijinul instituțional a fost consolidat prin decizii succesive ale Consiliului pentru Coordonarea Dezvoltării Durabile și ale CIPS (Proces-verbal nr. 8 din 14 iunie 2024 și

Proces-verbal nr. 9 din 28 iunie 2024), facilitând demersurile Ministerului Energiei către BERD, BEI și Delegația Uniunii Europene în luna iulie 2024, în vederea obținerii finanțării.

Scopul final al încheierii Contractului de finanțare este de a obține resurse financiare în valoare de 143,5 milioane EUR de la Banca Europeană de Investiții pentru cofinanțarea proiectului „*Optimizarea sistemului de alimentare centralizată cu energie termică din mun. Chișinău*”. Obiectivul principal îl constituie modernizarea, reabilitarea și eficientizarea SACET Chișinău, cu accent pe creșterea eficienței energetice, reducerea pierderilor tehnologice, optimizarea consumului și îmbunătățirea calității serviciilor oferite consumatorilor. Aceste măsuri vor contribui decisiv la consolidarea securității energetice naționale și la tranziția către un sistem energetic sustenabil și eficient.

Nu există alternative viabile pentru reglementarea și finanțarea unei investiții de o asemenea anvergură, având în vedere complexitatea și costul proiectului. Proiectul necesită o cofinanțare substanțială și expertiză internațională, pe care un contract de finanțare cu o instituție financiară internațională precum BEI le oferă. Finanțarea exclusivă din bugetul de stat ar fi impus o presiune financiară insuportabilă și ar fi întârziat semnificativ implementarea. Mecanismele de asistență financiară oferite de BEI, BERD și granturile UE (EU-NIP, E5P) sunt singurele care pot asigura sustenabilitatea financiară și tehnică a unui proiect de o asemenea magnitudine.

Contractul de finanțare este structurat în doisprezece articole și cinci anexe, care reglementează condițiile financiare, obligațiile părților și mecanismele de monitorizare. Pentru implementarea eficientă a proiectului, vor fi necesare documente suplimentare cu caracter operațional, care nu sunt contracte sau protocoale internaționale în sine, ci documente de implementare. Acestea include: un plan actualizat de achiziții și implementare, termeni de referință pentru consultantul internațional al Unității de Implementare a Proiectului (UIP) și Acorduri separate cu Instituția Publică „Centrul Național pentru Energie Durabilă” privind bugetul administrativ necesar activităților de suport în implementarea componentei de distribuție a agentului termic și a proiectelor pilot.

Aprobarea și punerea în aplicare a acestor documente se vor realiza în conformitate cu prevederile contractuale și legislația națională relevantă. De exemplu, planul de achiziții va fi aprobat de entitatea de implementare (S.A. „Termoelectrica”) și validat de BEI. Ratificarea Contractului de Finanțare de către Parlamentul Republicii Moldova, conform legislației naționale, va asigura temeiul juridic necesar pentru aplicarea tuturor documentelor subsecvente.

Republica Moldova are o practică extinsă în încheierea unor contracte similare de finanțare cu instituții financiare internaționale, precum BEI și BERD. Proiectul actual de optimizare a SACET Chișinău este cofinanțat, de altfel, și de BERD printr-un împrumut similar de 143,5 milioane EUR, precum și de Uniunea Europeană prin granturi. Această abordare multi-financiară este o practică comună în proiectele de infrastructură de anvergură și demonstrează succesul colaborării Republicii Moldova cu partenerii săi de dezvoltare.

Practica existentă cu aceste instituții este solidă și transparentă, iar Republica Moldova a demonstrat capacitate de absorbție a fondurilor și de implementare a proiectelor. Prin acest contract, Republica Moldova își consolidează relațiile cu partenerii europeni, respectând standardele și condiționalitățile acestora, inclusiv în ceea ce privește achizițiile publice, protecția mediului și transparența. Aceste parteneriate reprezintă un model de urmat

pentru dezvoltarea infrastructurii naționale, bazat pe expertiză internațională și finanțare sustenabilă.

Drepturile Republicii Moldova (Împrumutat):

- Dreptul de a accesa un împrumut de 143,5 milioane EUR de la BEI, în cel mult 20 de tranșe, pentru finanțarea proiectului;
- Dreptul de a solicita tranșe cu o valoare minimă de 1 milion EUR (cu excepția ultimei) și de a negocia termene de rambursare flexibile (între 30 de zile și 5 ani de la tragere, cu o durată de până la 25 de ani);
- Dreptul la rambursare anticipată, integrală sau parțială, cu respectarea unui termen de notificare;
- Opțiunea de revizuire sau conversie a ratei dobânzii.

Obligațiile Republicii Moldova (Împrumutat):

- Utilizarea integrală a sumelor împrumutate exclusiv pentru implementarea proiectului „Optimizarea sistemului de alimentare centralizată cu energie termică din mun. Chișinău”;
- Achitarea la scadență a principalului împrumut și a dobânzilor aferente, conform ofertei de debursare;
- Asigurarea disponibilității și cheltuielii celorlalte surse de cofinanțare (BERD, EU-NIP, E5P) conform necesităților proiectului;
- Asigurarea funcționalității Unității de Implementare a Proiectului (UIP) în cadrul S.A. „Termoelectrica”, cu resurse umane și competențe adecvate;
- Transmisia semestrială a rapoartelor de progres operațional și a unui raport de finalizare, precum și a rapoartelor de actualizare a indicatorilor la trei ani după finalizare;
- Respectarea standardelor de mediu și sociale ale BEI, inclusiv furnizarea documentelor specifice (EIM, Plan de Acțiune pentru Relocare, Plan de Implicare a Părților Interesate) și menținerea accesului public la acestea;
- Asigurarea controlului deplin asupra activelor proiectului și prevenirea oricărei acțiuni care ar putea împiedica implementarea;
- Ratificarea Contractului de Finanțare de către Parlament și asigurarea opiniilor legale necesare.

Contractul de finanțare nu prevede un mecanism formal de arbitraj pentru soluționarea eventualelor dispute. Conform prevederilor sale, neînțelegerile se soluționează pe cale amiabilă, în conformitate cu dreptul aplicabil stipulat în contract. Această abordare reflectă încrederea reciprocă între Republica Moldova și BEI și angajamentul pentru o colaborare bazată pe dialog și consens.

Scopul teritorial al contractului este limitat la municipiul Chișinău, Republica Moldova. Fondurile obținute prin acest contract sunt dedicate exclusiv modernizării și optimizării sistemului de alimentare centralizată cu energie termică (SACET) din această localitate, contribuind direct la îmbunătățirea serviciilor publice pentru cetățenii capitalei.

Există o urgență certă a punerii în vigoare a contractului. Intrarea în vigoare a este vitală pentru a preveni pierderea accesului la finanțare din cauza expirării termenului de disponibilitate a fondurilor. Necesitatea implementării imediate este justificată de starea actuală a infrastructurii SACET, care generează costuri ridicate pentru populație și economie, pierderi energetice și un impact negativ asupra mediului. Amânarea ar conduce la perpetuarea utilizării unui sistem ineficient, incompatibil cu cerințele unei capitale europene

moderne. Ratificarea rapidă a contractului de către Parlament constituie o condiție esențială pentru deblocarea și utilizarea fondurilor alocate, permițând demararea lucrărilor și obținerea beneficiilor economice și sociale anticipate.

2. Aspectul politic, cultural și social

Prin implementarea acestui proiect, Republica Moldova va consolida semnificativ relațiile bilaterale cu BEI și va demonstra angajamentul său ferm față de reformele din domeniul energetic și față de agenda de integrare europeană.

La nivel multilateral și regional, contractul reconfirmă poziția Republicii Moldova ca un partener de încredere în proiectele de dezvoltare durabilă, contribuind la alinierea la standardele europene și la îndeplinirea angajamentelor asumate în cadrul Tratatului Comunității Energetice și al Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană. Această colaborare solidifică sprijinul extern pentru agenda națională de modernizare și securitate energetică.

Social, impactul este profund pozitiv, prin creșterea confortului termic, reducerea costurilor pentru consumatori și îmbunătățirea calității aerului în zona urbană prin scăderea emisiilor poluante. Proiectul sprijină tranziția către o politică energetică sustenabilă, în concordanță cu angajamentele internaționale de protecție a mediului și reducere a emisiilor de CO₂. Implementarea acestuia va avea un impact pozitiv asupra stabilității politice interne, prin accesul la servicii energetice eficiente și echitabile.

Din punct de vedere cultural și urbanistic, soluțiile tehnice propuse respectă specificul local și patrimoniul arhitectural, integrându-se armonios în peisajul urban, fără afectarea patrimoniului construit. Inspecțiile la fața locului confirmă lipsa constrângerilor tehnice majore pentru implementarea PTI și a sistemelor de distribuție orizontală.

Implementarea proiectului va avea un impact pozitiv asupra stabilității social-politice interne. Accesul la servicii energetice eficiente, fiabile și echitabile, cu costuri reduse, va contribui la creșterea satisfacției cetățenilor și la reducerea tensiunilor sociale legate de facturile de energie. De asemenea, succesul unui proiect de o asemenea anvergură, susținut de parteneri externi, va consolida încrederea publicului în capacitatea autorităților de a implementa reforme și de a moderniza infrastructura critică a țării. Acesta este un pas important în consolidarea parcursului european al Republicii Moldova.

3. Aspectul economic și de mediu

Modernizarea și eficientizarea sistemului de termoficare din Chișinău are o importanță strategică majoră pentru economia națională, contribuind la reducerea costurilor energetice, creșterea eficienței, consolidarea securității energetice și asigurarea unui serviciu public vital. Se estimează o reducere cu până la 30% a cheltuielilor pentru energia termică la consumatorii finali, o creștere a sarcinii globale a centralelor de termoficare și o scădere a cheltuielilor fixe din tarif.

Ecologic, proiectul va contribui substanțial la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și la îmbunătățirea calității aerului în capitală. Conform evaluărilor realizate de BERD, proiectul va genera economii de circa 4.600 MWh de energie primară și o reducere a emisiilor de CO₂ cu aproximativ 816.000 tone pe durata de viață a investiției. De asemenea, acesta se aliniază cu angajamentele Republicii Moldova în cadrul Acordului de la Paris și

respectă criteriile de eligibilitate pentru inițiativa „*Orașe Verzi*”, având ca obiectiv îmbunătățirea eficienței energetice cu cel puțin 20%.

Beneficiile economice indirecte includ consolidarea financiară a furnizorului, venituri suplimentare la bugetul de stat, reducerea dependenței de importuri de gaze naturale și stimularea economiei locale prin crearea de locuri de muncă.

Economiile rezultate din reducerea consumului de energie vor îmbunătăți nivelul de trai al populației și vor consolida relațiile cu instituțiile financiare internaționale, creând premisele extinderii cooperării în domeniul energiei durabile și atragerii de noi investiții în infrastructura energetică urbană.

Acest contract deschide noi perspective pentru dezvoltarea fructuoasă a relațiilor cu Banca Europeană de Investiții și alți parteneri de dezvoltare în domeniul energetic. Succesul implementării proiectului va consolida încrederea și va încuraja extinderea cooperării în domenii precum energia regenerabilă, eficiența energetică în alte sectoare și modernizarea infrastructurii critice. Experiența acumulată și capacitățile dezvoltate în cadrul acestui proiect vor poziționa Republica Moldova ca un partener credibil pentru viitoarele inițiative de dezvoltare durabilă, aliniate la obiectivele europene.

4. Aspectul normativ

Contractul de finanțare este pe deplin aliniat cu prevederile Constituției Republicii Moldova (Articolele 37 și 126), promovând un mediu sănătos și dezvoltare durabilă prin modernizarea infrastructurii energetice. Proiectul este compatibil cu angajamentele internaționale ale Republicii Moldova, inclusiv Acordul de la Paris, Tratatul Comunității Energetice și Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă (Obiectivele 7 și 13).

Contractul nu modifică sau substituie alte contracte internaționale, fiind implementat în conformitate cu Acordul-cadru de cooperare între Republica Moldova și BEI. Contractul de finanțare respectă legislația Uniunii Europene, încurajând investițiile în eficiența energetică prin alinierea la Directivele 2012/27/UE (privind eficiența energetică) și 2010/31/UE (privind performanța energetică a clădirilor). Proiectul susține obiectivele de integrare europeană ale Republicii Moldova.

Contractul de finanțare este pe deplin compatibil cu cadrul legislativ național existent, inclusiv Legea nr. 92/2014 privind energia termică și promovarea cogenerării, Legea nr. 139/2018 privind eficiența energetică și Legea nr. 1515/1993 privind protecția mediului. Prin urmare, nu se impune modificarea, completarea sau abrogarea unor acte normative ca urmare a semnării acestui contract.

Nu este necesar un plan de acțiuni distinct privind asigurarea compatibilității contractului, deoarece proiectul este deja compatibil prin încadrarea acestuia în documente strategice naționale precum Strategia energetică a Republicii Moldova până în 2030, Planul Național „*Construim Moldova Europeană*” și Planul Național de Dezvoltare 2025-2027.

Dat fiind că este un Contract de Finanțare bilateral între Republica Moldova și Banca Europeană de Investiții, nu există posibilitatea sau necesitatea formulării de rezerve sau declarații specifice, care sunt caracteristice contractelor multilaterale. Termenii și condițiile contractului au fost negociate direct între cele două părți.

5. Aspectul instituțional și organizatoric

Implementarea proiectului va fi coordonată de Ministerul Energiei, în calitate de autoritate națională responsabilă pentru politica în domeniul energiei. Ministerul va asigura coordonarea interinstituțională, monitorizarea performanței și raportarea periodică către partenerii financiari.

S.A. „Termoelectrica” va avea rolul de executant principal al proiectului, beneficiind de recreditarea împrumutului de la Ministerul Finanțelor și fiind responsabilă de realizarea achizițiilor, gestionarea eficientă a fondurilor alocate și raportarea periodică a progresului înregistrat. În conformitate cu prevederile Contractului, pentru a asigura o coordonare, gestionare, monitorizare și evaluare eficientă a tuturor aspectelor legate de implementarea proiectului – inclusiv achiziția de bunuri, lucrări și servicii – în cadrul S.A. „Termoelectrica” va fi înființată o Unitate de Implementare a Proiectului (UIP), cu resurse umane suficiente, calificate corespunzător, precum și un consultant internațional, în condiții de referință acceptabile de Bancă.

Agencia Proprietății Publice va gestiona patrimoniul public implicat, iar Instituția Publică „Centrul Național pentru Energie Durabilă” numită „entitate de suport” în cadrul proiectului, va contribui la buna desfășurare a proiectului prin sprijinul acordat în implementarea componentei de distribuție a agentului termic și a proiectelor pilot destinate creșterii eficienței energetice în sectorul rezidențial.

De asemenea, participarea Republicii Moldova, prin intermediul entităților implicate, la structuri și reuniuni internaționale organizate sub egida BEI este necesară pentru asigurarea conformității cu normele europene privind achizițiile publice, protecția mediului și transparența în utilizarea fondurilor. Această participare se va realiza prin ședințe de coordonare, vizite de lucru și prezentări de progres, în vederea menținerii unui dialog activ cu partenerii internaționali și al unei monitorizări riguroase a implementării.

6. Aspectul financiar

Prin natura sa financiară, prezentul contract marchează o etapă strategică pentru Republica Moldova, aducând un ansamblu de beneficii și angajamente corelate. La baza acestui parteneriat stă un împrumut esențial de 143,5 milioane EUR din partea Băncii Europene de Investiții (BEI), parte a unei cofinanțări majore ce susține proiectul amplu de optimizare a sistemului de alimentare centralizată cu energie termică din Chișinău, un demers cu un buget total estimat la 326 milioane EUR.

Beneficiile financiare și impactul economic al proiectului sunt variate și profunde. Cetățenii vor resimți direct un avantaj tangibil prin reducerea estimată cu până la 30% a cheltuielilor cu energia termică, un impact pozitiv considerabil asupra bugetelor gospodăriilor. La nivel macroeconomic, proiectul va genera economii bugetare semnificative, determinate de diminuarea pierderilor în rețelele de distribuție și de creșterea eficienței energetice, ceea ce va reduce, implicit, nevoia actuală de subvenții directe. Se anticipează, de asemenea, o creștere a sarcinii globale a centralelor de termoficare și o scădere a cheltuielilor fixe incluse în tarif, indicatori clari ai unei operațiuni mai eficiente și sustenabile a întregului sistem. Pe lângă aceste beneficii directe, contractul va stimula veniturile indirecte prin atragerea investițiilor private și dezvoltarea pieței energetice, contribuind astfel la creșterea veniturilor fiscale și la dezvoltarea economică generală a țării.

Un aspect strategic crucial este consolidarea securității energetice naționale prin reducerea dependenței de importurile de gaze naturale, factor ce va asigura o mai mare

stabilitate macroeconomică. Nu în ultimul rând, din perspectiva mediului, evaluările Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) indică economii de circa 4.600 MWh de energie primară și o reducere a emisiilor de CO₂ cu aproximativ 816.000 tone pe durata de viață a investiției, aducând beneficii economice pe termen lung prin evitarea costurilor asociate poluării și îndeplinirea obligațiilor de mediu.

Aceste beneficii sunt însoțite de angajamente financiare clare din partea Republicii Moldova. Împrumutul BEI de 143,5 milioane EUR va fi disponibil în cel mult 20 (douăzeci) de tranșe, cu condiții specifice de debursare: banca va efectua plata creditului în maximum 20 de tranșe, cu cel mult 1 (una) tranșă într-un interval de 30 (treizeci) de zile. Valoarea fiecărei tranșe va fi de minimum 1.000.000 EUR (un milion de euro), sau dacă este mai mică, echivalentul soldului neutilizat al creditului. Prima tranșă nu va depăși suma de 14.350.000 EUR (paisprezece milioane trei sute cincizeci de mii de euro). Republica Moldova, în calitate de împrumutat, va solicita fiecare tranșă cu cel puțin 15 zile lucrătoare în avans, iar BEI va transmite o ofertă de plată electronică. Acceptarea ofertei se va realiza printr-un document semnat, iar sumele aprobate vor fi transferate într-un cont bancar agreat de BEI.

Plata primei tranșe este condiționată de îndeplinirea unor cerințe esențiale, precum transmiterea documentelor oficiale privind autorizarea și ratificarea contractului, confirmarea funcționalității UIP, prezentarea unui plan de achiziții și implementare actualizat și dovada existenței tuturor aranjamentelor financiare și fiscale necesare, inclusiv pentru fondurile de granturi. În plus față de rambursarea principalului, Republica Moldova se obligă să achite dobânda aferentă fiecărei tranșe, stabilită la o rată fixă sau variabilă conform ofertei de debursare, cu plăți trimestriale sau semestriale în avans.

În cazul neplății la scadență a unei sume datorate, Împrumutatul va plăti dobândă penalizatoare, calculată de la data scadenței până la plata efectivă, astfel:

- pentru tranșele cu rată variabilă – rata variabilă aplicabilă + 2%;
- pentru tranșele cu rată fixă – cea mai mare valoare dintre rata fixă aplicabilă + 2% sau EURIBOR la o lună + 2%;
- pentru alte sume – EURIBOR la o lună + 2%.

Contractul prevede flexibilitate prin opțiuni de revizuire sau conversie a ratei dobânzii, permițând ajustări conform procedurilor stabilite. În situații excepționale, precum perturbări ale pieței, BEI își rezervă dreptul de a ajusta rata dobânzii pentru a reflecta costurile sale reale de finanțare, cu drept de refuz pentru împrumutat. Banca își asigură protecția financiară prin clauze clare ce permit anularea părții neplătite a creditului sau solicitarea plății anticipate a întregului sold rămas, inclusiv în caz de reducere a costurilor proiectului, plată anticipată a altor finanțări externe, schimbarea controlului entității implicate în proiect, apariția unor evenimente de ilegalitate, sau întârzieri în alocarea fondurilor. Orice plată anticipată solicitată trebuie efectuată conform termenelor stabilite, putând include o indemnizație specifică pentru tranșele cu rată fixă.

Evaluarea comparativă a riscurilor și costurilor, înainte și după intrarea în vigoare a contractului, evidențiază o tranziție de la un scenariu de costuri continue și riscuri nevalorificate la o structură de costuri gestionabile și cu beneficii substanțiale. Până la intrarea în vigoare a contractului, riscurile majore sunt legate de pierderea acestei oportunități de finanțare externă și de persistența unei infrastructuri energetice ineficiente. Această situație se traduce prin costuri operaționale și de întreținere ridicate pentru

populație și economie, pierderi energetice masive, necesitatea unor subvenții directe din bugetul de stat și costuri indirecte considerabile asociate sănătății publice și impactului negativ asupra mediului.

După intrarea în vigoare, principalele costuri vor fi reprezentate de rambursarea principalului împrumut și a dobânzilor aferente. Aceste cheltuieli sunt, însă, anticipate și planificate meticulos în bugetul de stat, fiind eşalonate pe termen lung, până la 25 de ani. Riscurile post-implementare includ potențiala suspendare sau anulare a fondurilor de către BEI, sau solicitarea plății anticipate, în cazul nerespectării condiționalităților contractuale, precum și riscul ca schimbările legislative viitoare să afecteze capacitatea de rambursare a Republicii Moldova.

Veniturile așteptate după intrarea în vigoare depășesc semnificativ costurile și riscurile asumate. Se preconizează economii bugetare substanțiale prin reducerea pierderilor în rețele și creșterea eficienței energetice, diminuând astfel necesitatea subvențiilor directe. Proiectul va contribui, de asemenea, la consolidarea financiară a S.A. „Termoelectrica”. Indirect, se anticipează venituri suplimentare la bugetul de stat prin stimularea economiei locale, atragerea de noi investiții private și creșterea implicită a veniturilor fiscale generate de dezvoltarea economică. Un impact deosebit de important îl reprezintă reducerea costurilor externe, prin diminuarea cheltuielilor pentru importurile de gaze naturale și o îmbunătățire semnificativă a mediului prin reducerea emisiilor, aspecte ce generează beneficii economice durabile pe termen lung.

Măsurile întreprinse pentru reducerea costurilor și riscurilor sunt integrate strategic în structura proiectului. În primul rând, se remarcă o cofinanțare extinsă, care reduce semnificativ povara financiară asupra bugetului de stat, prin contribuțiile BERD (143,5 milioane EUR împrumut), UE-NIP (24,54 milioane EUR grant) și Fondul E5P (15 milioane EUR grant). Contractul include condiționalități stricte înainte de debursare, garantând că proiectul este pe deplin pregătit, prin obținerea autorizațiilor necesare, ratificarea parlamentară și un cadru instituțional funcțional.

Un element cheie este înființarea Unității de Implementare a Proiectului (UIP) în cadrul S.A. „Termoelectrica”, dotată cu resurse și personal calificat, inclusiv un consultant internațional, esențială pentru eficientizarea cheltuielilor și prevenirea întârzierilor. Banca Europeană de Investiții a inclus mecanisme riguroase de control și suspendare a finanțării, prin clauze clare care permit suspendarea accesului la fonduri sau plata anticipată în caz de neconformitate sau riscuri majore. Flexibilitatea în gestionarea costurilor de finanțare este asigurată prin opțiuni de revizuire și conversie a ratei dobânzii. În cele din urmă, o planificare bugetară riguroasă, cu anticiparea costurilor de rambursare în bugetul de stat și integrarea resurselor necesare în documentele de planificare pe termen mediu, asigură predictibilitatea și sustenabilitatea financiară.

Impactul proiectului asupra importurilor și exporturilor, mediului de afaceri și sistemului fiscal este predominant pozitiv. Principalul efect asupra comerțului extern este reducerea substanțială a dependenței de importurile de gaze naturale, consolidând securitatea energetică. Mediul de afaceri va beneficia de o infrastructură energetică mai fiabilă, sporind atractivitatea investițională a Republicii Moldova prin costuri operaționale reduse și predictibilitate crescută a serviciilor. Indirect, sistemul fiscal va înregistra o creștere a veniturilor, stimulată de dezvoltarea economică generată de proiect. Eficiența energetică și costurile reduse pentru consumatori vor elibera resurse financiare în economie,

încurajând consumul și investițiile, iar consolidarea financiară a S.A. „Termoelectrica” va contribui la creșterea contribuțiilor fiscale.

Instituția Publică „Centrul Național pentru Energie Durabilă” va asigura cofinanțarea lucrărilor aferente măsurii „*Construirea rețelelor orizontale de încălzire*”. Pentru lansarea unui nou produs de finanțare, se estimează necesitatea unui buget de aproximativ 14 milioane EUR, sumă destinată acoperirii a 70% din valoarea lucrărilor interioare și a cheltuielilor administrative ale instituției (pentru prima tranșă de implementare). Această alocare este posibilă în conformitate cu punctul 13 din Regulamentul Fondului pentru Eficiență Energetică în sectorul Rezidențial din Moldova, care prevede că „*Stimulentele financiare, în conformitate cu produsul de finanțare aplicabil în cadrul Programului FEERM, pot fi oferite solicitanților pentru cofinanțarea proiectelor/programelor în domeniul eficienței energetice și valorificării surselor de energie regenerabilă, finanțate de donatori, parteneri de dezvoltare, autorități/instituții*”.

Totodată, Instituția Publică „Centrul Național pentru Energie Durabilă”, în calitate de „entitate de suport” pentru Proiectul „*Proiecte pilot axate pe măsuri de eficiență energetică în clădirile rezidențiale*”, cu un buget de 39,5 milioane EUR, gestionat de S.A. „Termoelectrica”, va contribui la implementarea proiectului. Pentru aceste activități de suport, este necesară asigurarea unui buget administrativ estimat la circa 2 milioane EUR, care urmează a fi acoperite fie din bugetul de stat, fie din alte surse identificate, detaliile urmând a fi stabilite prin acorduri separate.

În acest context, este esențială integrarea resurselor financiare necesare în documentele de planificare bugetară pentru anii următori, inclusiv în Cadrul Bugetar pe Termen Mediu și legile bugetului de stat, având în vedere că, până atunci, Contractul de finanțare va fi deja ratificat de Parlament, oferind astfel temeiul juridic necesar pentru implementarea măsurilor propuse.

7. Aspectul temporar

Procesul de implementare a acordului de finanțare este structurat prin măsuri preparatorii și un cadru riguros de monitorizare, asigurând o utilizare eficientă și transparentă a fondurilor.

Înainte de orice debursare, contractul necesită îndeplinirea unor condiții prealabile esențiale. Republica Moldova trebuie să asigure autorizarea corespunzătoare și semnarea contractului de către toate părțile, transmisiunea a două exemplare originale și furnizarea unei liste a semnatarilor autorizați și a conturilor bancare desemnate. Pentru accesarea primei tranșe (maxim 10% din credit), se impun condiții suplimentare, care vizează consolidarea cadrului juridic și operațional. Acestea includ obținerea tuturor autorizațiilor proiectului, furnizarea de opinii legale de la Ministerul Justiției și de la consilierul juridic al S.A. „Termoelectrica”, confirmând ratificarea parlamentară și conformitatea legală.

Un pilon fundamental este confirmarea că acordurile de cofinanțare (EU-NIP, E5P, BERD) sunt în vigoare și că toate condițiile lor premergătoare primei plăți au fost îndeplinite. Pe plan operațional, UIP trebuie să fie pe deplin funcțională, cu resurse umane și competențe adecvate în achiziții publice, aspecte juridice și de mediu. De asemenea, trebuie prezentate planurile actualizate de achiziții și de implementare a proiectului. Pentru tranșele ulterioare, debursările sunt condiționate de progresul real al proiectului, demonstrat prin alocarea efectivă a 80% din veniturile tranșelor anterioare sau angajarea a 50% din acestea

către schemele eligibile, precum și prin justificarea sumelor solicitate prin cheltuieli deja suportate sau angajamente contractuale.

Principalul angajament al Republicii Moldova și al S.A. „Termoelectrica” este de a utiliza integral sumele împrumutate exclusiv pentru implementarea Schemelor aprobate, asigurând, de asemenea, că celelalte surse de cofinanțare sunt disponibile și cheltuite conform necesităților proiectului, cu o transparență maximă în furnizarea dovezilor de utilizare.

Proiectul va fi realizat strict conform Descrierii Tehnice agreate, cu posibilitatea unor ajustări doar cu aprobarea prealabilă a Băncii și cu respectarea unui termen ferm de finalizare. Controlul deplin asupra activelor proiectului este o obligație fundamentală, prevenind orice acțiune care ar putea împiedica sau interfera cu implementarea acestuia.

Contractul impune un cadru riguros de monitorizare. Împrumutatul va transmite anual Băncii, până la data de 30 aprilie (pentru perioada 2025–2032), un raport de progres care va reflecta stadiul implementării proiectului, incluzând actualizări tehnice, financiare, de achiziții, aspecte juridice, de mediu și sociale, precum și alte informații relevante.

Planul de achiziții trebuie prezentat la fiecare cerere de alocare și înainte de orice plată relevantă. Pe parcursul implementării, Împrumutatul va transmite Băncii rapoarte de progres operațional semestrial, începând cu 31 decembrie 2025, oferind actualizări complete privind progresele, situația financiară, aspectele de mediu și sociale, conformitatea și riscurile. La 15 luni de la finalizarea operațiunii, este necesar un raport de finalizare detaliat, care include o descriere tehnică finală, costuri, impactul asupra ocupării forței de muncă și indicatori de performanță. Chiar și după finalizare, obligațiile de raportare continuă, un raport de actualizare a indicatorilor fiind necesar la trei ani după raportul de finalizare. Transparența este un principiu fundamental, Banca publicând informațiile marcate explicit pentru publicare sau utilizând link-uri către site-ul propriu al Împrumutatului.

Contractul prevede posibilitatea suspendării sau încetării în situații speciale, indicate prin referințe la „Evenimente de perturbare a pieței”, „dreptul băncii de a suspenda și de a anula” și „dreptul de a solicita rambursarea”. În cazuri de nerespectare a angajamentelor sau a unor evenimente de default, Banca poate suspenda debursările, anula creditul neutilizat sau solicita rambursarea anticipată obligatorie a sumelor plătite, adesea cu penalități, pentru a-și proteja interesele. Anumite obligații supraviețuiesc stingerii contractului principal, incluzând furnizarea rapoartelor post-finalizare la trei ani, menținerea publică a informațiilor relevante pentru minim trei ani, respectarea standardelor de mediu și sociale ale BEI, precum și menținerea aprobărilor și a mecanismului de soluționare a reclamațiilor. Clauzele privind răspunderea, despăgubirile, legea aplicabilă și soluționarea litigiilor, de asemenea, persistă după încetarea contractului principal.

Contractul de finanțare va intra în vigoare la data la care Banca Europeană de Investiții va notifica Republica Moldova cu privire la acceptarea dovezilor îndeplinirii tuturor procedurilor interne necesare, și anume ratificarea Contractului de către Parlamentul Republicii Moldova, conform legislației aplicabile, și opinia legală emisă de ministrul justiției.

Ulterior, în conformitate cu prevederile Articolului 56 din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative Contractul va deveni operațional la data publicării sale în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, subliniind angajamentul țării față de obligațiile

internaționale asumate și asigurarea unei implementări rapide și eficiente a proiectului investițional.

C. Rezultatele negocierilor

Ședința de negociere asupra Contractului de finanțare, având la bază prevederile Hotărârii Guvernului nr. 363/2025, a avut loc la data de 20 iunie 2025. Negocierile s-au desfășurat în format mixt, fizic și online, facilitând participarea eficientă a tuturor membrilor delegației Republicii Moldova și reprezentanților Băncii Europene de Investiții. Delegația Republicii Moldova a fost condusă de către Ministrul energiei, care a asigurat o coordonare strategică a activității grupului de negociatori. Din delegație au făcut parte experți și reprezentanți ai Ministerului Energiei, Ministerului Finanțelor, Cancelariei de Stat, Agenției Proprietății Publice, Instituției Publice „Centrul Național pentru Energie Durabilă” și S.A. „Termoelectrica”.

Procesul de negociere a fost unul constructiv, caracterizat printr-un dialog deschis și pragmatic, având ca scop stabilirea unor condiții reciproc avantajoase pentru finanțarea proiectului *„Optimizarea sistemului de alimentare centralizată cu energie termică din mun. Chișinău”*. S-au abordat în detaliu aspecte cheie precum condițiile de rambursare, ratele dobânzilor, clauzele de suspendare/anulare, stabilirea rolului Instituției Publice Centrul Național pentru Energie Durabilă (entitate de suport), obligațiile părților etc. Rezultatul negocierilor este reprezentat de textul final al Contractului de Finanțare, care reflectă un echilibru între cerințele financiare și operaționale ale BEI și interesele de dezvoltare ale Republicii Moldova, asigurând un cadru juridic și financiar solid pentru implementarea proiectului.

Negocierile s-au desfășurat predominant în limba engleză, fiind limba de lucru oficială în cadrul relațiilor cu Banca Europeană de Investiții. Traduceri sau clarificări au fost asigurate punctual de către membrii delegației Republicii Moldova cât și traducător, acolo unde a fost necesar, pentru a asigura înțelegerea deplină a tuturor aspectelor tehnice și juridice.

Rezultatele negocierilor corespund în totalitate mandatului și scopului stabilit de Guvernul Republicii Moldova prin Hotărârea nr. 363/2025. Mandatul exact al negociatorilor a implicat reprezentarea diligentă a intereselor tuturor părților implicate în proiect, iar scopul final a fost de a ajunge la un Contract de finanțare echitabil și avantajos. Toate obiectivele principale ale mandatului, inclusiv obținerea finanțării în valoarea și condițiile necesare pentru realizarea proiectului strategic *„Optimizarea sistemului de alimentare centralizată cu energie termică din mun. Chișinău”*, au fost atinse. Clauzele negociate reflectă un angajament mutual pentru transparență, responsabilitate financiară și eficiență în implementare, servind interesele superioare ale comunității și economiei generale a Republicii Moldova.

În urma negocierilor desfășurate la data de 20 iunie 2025 între Republica Moldova și Banca Europeană de Investiții, asupra proiectului Contractului de Finanțare aferent proiectului *„Rețeaua de Termoficare din Chișinău”*, au fost convenite următoarele modificări și completări esențiale ale documentului:

- Eliminarea comisionului de neutilizare, la solicitarea Împrumutatului, pentru a asigura coerența cu alte contracte de împrumut semnate în cadrul aceluiași proiect;

- Excluderea modelului de Aviz Juridic din documentația contractuală, pentru a alinia conținutul Contractului de Finanțare cu cel mai recent contract încheiat între BEI și Împrumutat;

- Modificarea prevederii privind asigurările lucrărilor și bunurilor, în sensul adaptării acestora la practica națională din sector, prin introducerea obligației de a asigura toate activele proiectului în conformitate cu cea mai cuprinzătoare practică aplicabilă în Republica Moldova, inclusiv garantarea performanței pe durata execuției și asigurarea lucrărilor după finalizare;

- Completarea preambulului Contractului de Finanțare cu referirea expresă la rolul Instituției Publice Centrul Național pentru Energie Durabilă, în calitate de entitate de sprijin implicată în implementarea proiectului, în special în ceea ce privește lucrările la nivel de apartamente și aplicarea mecanismului de sprijin pentru consumatorii vulnerabili;

- Clarificarea referințelor privind scutirile fiscale, în vederea alinierii acestora la cadrul legal național, astfel încât formulările contractuale să nu contravină legislației în vigoare din Republica Moldova.

D. Analiza oportunității ratificării

Contractul de finanțare a fost semnat la Chișinău, la data de 3 iulie 2025, în conformitate cu Legea nr. 419/2006 cu privire la datoria sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat, în temeiul Hotărârii Guvernului nr. 406/2025 cu privire la aprobarea semnării Contractului de finanțare dintre Republica Moldova și Banca Europeană de Investiții privind realizarea Proiectului „Optimizarea sistemului de alimentare centralizată cu energie termică din mun. Chișinău”, precum și Regulamentul privind procedura de contractare și debursare a împrumuturilor de stat externe și interne, Anexa nr. 7, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1136/2007.

Contractul va intra în vigoare după ratificarea acestuia de către Parlamentul Republicii Moldova și transmiterea notificării corespunzătoare către Banca Europeană de Investiții. Ratificarea constituie o condiție obligatorie, conferind temeiul juridic necesar pentru aplicarea prevederilor contractuale și pentru accesarea fondurilor puse la dispoziție de Banca Europeană de Investiții.

Implementarea Contractului de finanțare este planificată pentru perioada 2026-2032, cu o durată totală de 7 ani.

Secretar de Stat

/semnat electronic/

Constantin BOROSAN